

PASMINE OVACA

HRVATSKI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDNU
SAVJETODAVNU SLUŽBU

SADRŽAJ

Uvod.....	3
Pasmine ovaca za proizvodnju vune	4
Pasmine ovaca za proizvodnju vune i mesa	4
Pasmine ovaca za proizvodnju mesa i vune	5
Pasmine ovaca za proizvodnju mesa	6
Pasmine ovaca za proizvodnju mlijeka	8
Kombinirane pasmine (meso, mlijeko, vuna)	9
Pasmine visoke plodnosti	14
Izbor pasmine	16

DAMIR MATEJAŠ, dipl. inž. agr.

PASMINE OVACA

Izdavač: HRVATSKI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDNU SAVJETODAVNU SLUŽBU
Kačićeva 9/III, 10 000 Zagreb
Telefon: ++385 1 4882 700
Fax: ++385 1 4882 701
e-mail: hzpss@hzpss.hr
<http://www.hzpss.hr>

Glavni urednik: dr. sc. Ivan Katalinić

Tehnički urednik: Zdravko Tušek • Tisak: FiLeDaTa • Tiskano u 1000 primjeraka

• Zagreb, 2004 •

PASMINE OVACA

Uvod

Drži se da domaće ovce potječu od dva divlja izvorna oblika: muflona i argali ovce.

MUFLONI

Mufloni, kao izvorni oblik, podijeljeni su u tri varijeteta, i to:

1. europski muflon (*Ovis musimos*), od kojega potječu kratkorepe ovce sjeverne Europe i kratkorepe pramenke iz Makedonije, kao divlja vrsta živi u malom broju na Korzici i Siciliji;
2. maloazijski muflon (*Ovis orientalis*) živi u šumama Male Azije;
3. afganistansko-indijski muflon (*Ovis vignei*) rasprostranjen je od Kaspijskog mora do Himalaja.

ARGALI

Argali (*Ovis amon*) najkrupniji je divlji predak ovaca, rasprostranjen po Aziji. Drži se da od njega potječu masnorepe i masnotrtične ovce. Križanjem divlje i domaće ovce u bivšem Sovjetskom Savezu stvorena je pasmina fine vune nazvana arharmerinos.

Tijekom domestikacije, a i kasnije stvorene su brojne pasmine i pasminski tipovi ovaca određenih pasminskih i proizvodnih svojstava. Ovce možemo podijeliti prema različitim svojstvima, a najčešća je podjela prema pravcu proizvodnje.

Ta podjela obuhvaća ove osnovne skupine:

1. pasmine ovaca za proizvodnju vune,
2. pasmine ovaca za proizvodnju vune i mesa,
3. pasmine ovaca za proizvodnju mesa i vune,
4. pasmine ovaca za proizvodnju mesa,
5. pasmine ovaca za proizvodnju mlijeka,
6. kombinirane pasmine ovaca (meso, mlijeko, vuna),
7. pasmine ovaca visoke plodnosti,
8. pasmine ovaca za proizvodnju krzna i kožica,
9. pasmine ovaca za proizvodnju mesa i loja.

1. PASMINE OVACA ZA PROIZVODNJU VUNE

Glavni cilj ove proizvodnje jest proizvodnja vune. Prihod od vune jest 80%, a 20% prihoda jest od prodaje janjadi.

Tjelesna masa ovaca za proizvodnju vune, ovisno o pasmini, jest od 40 do 70 kg.

U tu skupinu pripadaju merino pasmine ovaca: merino rambouillet (rambuje), američki merino, australski merino, novozelandski merino, njemački merino i druge pasmine.

2. PASMINE OVACA ZA PROIZVODNJU VUNE I MESA

Ta skupina ovaca ima dvojnu proizvodnju, proizvodnju vune i mesa, a jača je proizvodnja vune.

To su finorune ovce većeg tjelesnog okvira. Tjelesna masa ovaca kreće se 60 do 70 kg, a ovnova 100 do 120 kg.

Prinos vune po ovci kreće se 5 do 6 kg, a po ovnu 8 do 10 kg. Randman je vune 37 do 42 %.

U tu skupinu ovaca pripadaju merino ovce koje se uzgajaju u stepama Amerike, Australije i Azije.

3. PASMINE OVACA ZA PROIZVODNJU MESA I VUNE

Te pasmine nastale su krajem 19. stoljeća jer se povećala potrošnja janječeg i ovčjeg mesa. To je uzrok formiranja pasmina većeg tjelesnog okvira, odnosno proizvodnje veće količine mesa po ovci.

Tjelesna je masa ovaca 70 do 80 kg, a ovnova 100 do 130 kg. To su ranozrele ovce. Janjad ima brzi porast pa sa 100 dana postiže tjelesnu masu 30 do 35 kg.

U tu skupinu pripadaju francuski mesnati merino (Merinos Precoce), Il d'frans (Ile de France), njemački mesnati merino (Merinofleisch), njemački domaći merino (Merinolandschaf).

Njemački domaći merino ili Merinolandschaf

Njemački domaći merino naziva se još merino landras i virtemberg, a pod tim imenom poznat je i u nas (Slika 1.). U Njemačkoj čini više od 40 % populacije ovaca. Pripada među najadaptabilnije pasmine ovaca u Europi i šire.

Upravo zbog tih svojstava uvozila se u brojne zemlje, gdje se uzgaja u čistoj pasmini ili je u brojnim križanjima popravljala proizvodna svojstva lokalnih pasmina.

Slika 1. Šilježice Merinolandschafta

Ta pasmina nastala je na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Nastala je križanjem domaćih gruborunih ovaca uzgajanih u pokrajini Virtemberg s merino ovnovima.

Ubrajamo je u srednje ranozrele ovce pa ulazi u priplod u dobi od 10 do 15 mjeseci. Plodnost joj je vrlo dobra i kreće se od 130 do 160 %. Janjad ima rodnu masu od 4,5 do 5 kg prosječno. U dobi 100 dana postižu prosječno 35 kg tjelesne mase, a pojedina grla i 40 kg s randmanom mesa oko 55 %.

To je pasmina snažne konstitucije, namijenjena proizvodnji mesa i vune. Visina grebena ovaca jest 70 cm, a ovnova 80 do 90 cm. Tjelesna masa ovaca kreće se od 70 do 80 kg, a ovnova od 120 do 140 kg.

Vuna je bijele boje. Obraslost je tijela vrlo dobra. Godišnji nastrig vune u ovaca kreće se od 4 do 5 kg, a u ovnova od 7 do 8 kg. Randman je vune 50 do 54 %.

Mliječnost je vrlo dobra. U laktaciji do 6 mjeseci ovce proizvedu oko 150 kg mlijeka prosječne masnoće 6,85 %.

4. PASMINE OVACA ZA PROIZVODNJU MESA

Prve pasmine za proizvodnju mesa nastale su u Velikoj Britaniji glede dobivanja ranozrelih ovaca za proizvodnju janjadi koja će imati brzi porast. Selekcijom su formirane pasmine velikog tjelesnog okvira i velike tjelesne mase. Glava im je više manje kratka i široka kao i vrat, grudi su im duboke i široke, sa zaobljenim rebrima, pa se grudni koš čini dosta kratkim. Plećke i butovi mesnati su, slabine su dobro razvijene, duge i široke.

Od mesnatih pasmina za nas su najinteresantnije pasmine suffolk (safolk) i texel (teksel). Te su se pasmine uvezile k nama da bi se popravila mesnatost domaćih pasmina, a jednim dijelom i zbog uzgoja u čistoj krvi, pogotovo Suffolk.

Texel

Texel je nizozemska mesnata pasmina duge vune. Kao pasmina formirana je u 19. st. u sjevernom dijelu Nizozemske. Za majčinsku osnovu uzete su domaće ovce, a za očinsku engleski mesnati ovnovi. Dobiveno potomstvo selekcionirano je za proizvodnju mesa i vune. Na taj način stvorena je krupna ovca s izrazitim karakteristikama za proizvodnju mesa.

Visina grebena ovnova jest 75 do 82 cm, a ovaca 68 do 72 cm. Tjelesna masa ovnova kreće se od 110 do 130 kg, a ovaca od 70 do 80 kg. Plodnost je vrlo visoka. Na 100 ovaca dobije se 150 do 180 janjadi.

Ovce su dobre mliječnosti. Janjad u dobi 90 dana bude 30 i više kg težine. Randman je mesa 55 do 60 %.

Vuna je bijele boje. Glava i donji dijelovi obrasli su kratkom dlakom bijele boje. Prinos vune od ovnova kreće se od 8 do 11 kg, a od ovaca od 5 do 6 kg.

Suffolk

Suffolk je tipična mesnata ovca priznata kao pasmina 1810. godine. Ime je dobila po engleskoj pokrajini Suffolk. Nastala je križanjem slabo proizvodne i kasnozrele ovce s ovnovima sautdaun pasmine.

Pasmina je visoke mesnatosti i plodnosti. Plodnost joj je vrlo dobra. U dobi od 100 dana na 100 ovaca broj othranjenih janjadi kreće se od 130 do 150.

Tjelesna masa odraslih ovnova kreće se od 120 do 140 kg, a ovaca od 70 do 100 kg. Porodna je masa janjadi od 4,5 do 6 kg.

U dobi od četiri mjeseca tjelesna masa janjadi kreće se oko 50 kg (dnevni prirast oko 375 g).

Masa runa odraslih ovnova jest oko 5 kg, a ovaca 3,2 kg.

Ovnovi (Slika 2.) u križanjima s drugim pasminama popravljaju mesnatost. Izvozi se na ostale kontinente, gdje se uzgaja u čistoj pasmini ili se koristi u križanjima. To govori da je vrlo prilagodljiva pasmina.

Slika 2. Ovan *suffolk*

5. PASMINE OVACA ZA PROIZVODNJU MLIJEKA

Za taj tip ovaca karakteristično je da se teže privikavaju na različite uvjete života.

Istočno frizijska mliječna ovca

Istočno frizijska ovca najtipičniji je predstavnik mliječnih ovaca. Nastala je u području granice Nizozemske i Njemačke u nizini koja je u razini mora zaštićena nasipima. To je vlažno područje s bogatom i bujnom vegetacijom koja je pogodna za napasivanje ovaca.

Ovce su velikog tjelesnog okvira (Slika 3.). Prosječna je visina ovaca 75 cm, a ovnova 85 cm. Tjelesna masa ovaca kreće se od 65 do 95 kg, a ovnova od 90 do 120 kg. Ovce daju prosječno 4 kg, a ovnovi 5 kg vune.

Slika 3. Istočno frizijske ovce

Plodnost je vrlo visoka, na 100 ovaca dobije se 200 do 230 janjadi. Ta je pasmina ranozrela pa se ženska grla pripuštaju u dobi od 6 do 8 mjeseci, kad im je tjelesna masa između 45 do 60 kg.

Prosječna mliječnost u laktaciji 200 dana kreće se od 500 do 600 kg, sa 5,5 do 6 % mliječne masti i 5 % bjelančevina, što znači da se dnevna proizvodnja mlijeka kreće od 2,5 do 3 kg. Često pojedina grla daju 1000 i više kg mlijeka.

Visoku proizvodnju mlijeka omogućuju bogati pašnjaci na kojima ovce pasu po volji te koncentrirana hrana kojom se dodatno prihranjuju.

Godine 1995. te ovce uvezla je Vindija iz Varaždina za proizvodnju ovčjeg mlijeka za potrebe svoje mliječne industrije. U početku su se uvozile bređe ovce. Bilo je problema s prilagođavanjem i ovaca i janjadi. Međutim, janjenjem šilježica koje su kao janjci ojanjeni u Hrvatskoj znatno su smanjeni problemi u prilagodljivosti janjadi od istih šilježica, odnosno kasnije ovaca. Iz ovoga se može zaključiti da su najveći problemi bili u prilagodljivosti uvezenih grla, a da su grla ojanjena u Hrvatskoj bila manje podložna stresovima.

Sardinijska ovca

Sardinijska ovca autohtona je ovca s otoka Sardinije u Italiji. Zauzima oko 27 % od ukupnog broja ovaca u Italiji.

To je srednje krupna ovca. Visina grebena ženskih grla jest 65 cm, a ovnova 72 cm. Prosječna tjelesna masa ovaca kreće se između 45 i 50 kg, a ovnova između 60 i 70 kg.

Uzgaja se najviše za proizvodnju mlijeka, ali i za proizvodnju mesa i vune. Proizvodnja mlijeka kreće se od 180 do 300 kg. Laktacije traje 150 do 255 dana.

Plodnost je vrlo dobra. Od 100 ovaca dobije se 110 do 130 janjadi, porodne težine od 3,5 do 3,8 kg. Tjelesna masa janjadi u dobi od 30 dana kreće se od 10 do 11 kg, u dobi od 60 dana 14 do 15 kg, a u dobi od 90 dana od 17 do 20 kg. Ovce ulaze u priplod u starosti od 12 do 15 mjeseci.

Ovce se tijekom cijele godine drže na pašnjacima. Ljeti paša zna biti oskudna zbog suše, a zimi se ovce prihranjuju sijenom, manje koncentratom. Veličina stada kreće se od 50 do 500 grla. Ta se pasmina uvozila i uvozi za popravljjanje mliječnosti primorskih ovaca.

6. KOMBINIRANE PASMINE OVACA (MESO, MLIJEKO, VUNA)

Cigaja

Cigaja je srednjeranozrela pasmina (Slika 4.). Velikog je tjelesnog okvira pa zahtijeva velike količine hrane, tijekom ljeta intenzivnu pašu, a u zimskom razdoblju kvalitetno sijeno.

Uzgaja se u ravničarskim područjima najintenzivnije poljoprivredne proizvodnje.

Prosječna je visina grebena ovaca 67 cm, a ovnova 75 cm. Tjelesna masa ovaca

jest od 60 do 70 kg, a ovnova od 80 do 110 kg. Utovljeni ovnovi postižu tjelesnu masu i do 130 kg.

Plodnost se kreće oko 150 %, odnosno na 100 ovaca dobije se 150 janjadi. Porodna je masa janjadi od 3,5 do 5 kg. Janjad u dobi od tri mjeseca postiže tjelesne mase od 28 do 35 kg. To znači da je dnevni prirast od 270 do 300 g. Janjad je pri janjenju sivo mišje boje.

Mliječnost je ovaca od 150 do 250 l u laktaciji od 180 dana. Sadržaj mliječne masti kreće se od 6 do 7 %.

U jednom šišanju ovce daju oko 4,5 kg vune, a ovnovi 7 kg.

Slika 4. Cigaja, ovan i ovca s janjadi

Solčavsko jezerska ovca

Ta pasmina ovaca dobila je ime po Solčavskoj jezerskoj dolini u Sloveniji. Nastala je križanjem domaće, vjerojatno stare tresetne dugorepe ovce s bergamatskom i paduanskom ovcom. Najviše se uzgaja u Sloveniji. Zbog svoje poliestričnosti i dobre plodnosti sve se više uzgaja i u nas. Poboljšanom hranidbom janji se svakih 6 do 7 mjeseci. Pripada u krupne ovce (Slika 5.).

Visina grebena ovaca prosječno je 67 cm, a ovnova 75 cm. Zbog velikog tjelesnog okvira vrlo je pogodna za proizvodnju mesa. Masa je ovaca od 55 do 65 kg, a ovnova od 70 do 90 kg. Porodna je masa janjadi od 3,5 do 4,5 kg. Janjad u dobi 3 do 4 mjeseca ima od 30 do 40 kg. Kvaliteta je mesa vrlo dobra.

Slika 5. *Ovca i janje solčavsko jezerske pasmine*

U laktaciji od 180 dana mliječnost je ovaca od 70 do 100 l.

Pripada u ranozrele ovce. Dvizice se janje u dobi od 12 do 15 mjeseci.

Plodnost je vrlo dobra, oko 150 %.

U jednom šišanju ovce daju 2 do 2,5 kg vune, a ovnovi 2,5 do 3,5 kg. Vuna je bijele boje, a debljina vunskih niti kreće se od 28 do 32 mikrometra.

Ta pasmina karakteristična je po konveksnom profilu, tj. nosna kost jako je ispupčena, obrasla isključivo dlakom bijele boje. Katkad se oko očiju, a pogotovo u predjelu suznih jama javljaju crne pjege. Ima duga, spuštenu uha.

Paška ovca

Paška ovca uzgojena je na otoku Pagu (Slika 6.). To je ovca malog okvira, tjelesne mase 35 do 40 kg, ovnova 50 do 60 kg.

Plodnost je do 110 %. U manjim stadima, gdje postoji mogućnost prihrane prije pripusta, plodnost je i do 120 %. Porodna je masa janjadi od 2,5 do 4 kg.

Prvenstveno se uzgaja zbog proizvodnje mlijeka za izradu kvalitetnog pašskog sira, odnosno muze se oko 70 % ovaca. U stadima za proizvodnju mlijeka provodi se planski pripust. Ovnovi se puštaju u stado s ovcama u kolovozu da bi janjenje započelo krajem prosinca, a da većina janjenja bude u siječnju.

Nakon što počne janjenje ovnovi se izlučuju iz stada. Janjad se odbija u dobi od 4 do 5 tjedna. Janjci se kolju kada im je masa između 15 i 20 kg. Meso se drži najkvalitetnijom janjetinom, poznatom pod nazivom paška janjetina.

Ovce daju 80 do 130 l mlijeka u 150 do 180 dana laktacije.

Prinos je vune mali. Ovce u jednom šišanju daju 1 do 1,3 kg vune.

Slika 6. Paška ovca

Lička pramenka

To je autohtona pramenka koja se uzgaja u planinskom području Like i Gorskog kotara. Pripada u srednje krupne sojeve pramenke. Visina je grebena ovaca oko 63 cm, a ovnova oko 65 cm. Tjelesna je masa ovaca 50 do 55 kg, a ovnova 60 do 70 kg.

Plodnost je ovaca oko 130 %. Porodna je masa janjadi od 3,0 do 4,5 kg. U dobi od tri mjeseca masa je janjadi od 20 do 25 kg. Janjad se kolje kada im je tjelesna masa 22 do 25 kg.

Meso je odlične kakvoće, poznato pod nazivom lička janjetina.

Proizvodnja je mlijeka u 5 mjesecu laktacije od 70 do 80 l. Od dijela mlijeka proizvodi se lički sir.

Prinos je vune u jednom šišanju od 1,3 do 2,0 kg.

Travnička pramenka

Ime je dobila po Travniku u Bosni i Hercegovini. Pripada u srednjeranozrele pasmine. Služi za proizvodnju mesa, mlijeka i vune.

Međutim, zbog neriješenog tržišta vune naglašena je proizvodnja mesa i mlijeka.

Tjelesna je masa ovaca od 60 do 70 kg, a ovnova od 80 do 100 kg (Slika 7.). Plodnost je vrlo dobra, oko 120%. Porodna je masa janjadi od 3,5 do 5 kg.

Slika 7. *Ovan travničke pasmine*

Tjelesna je masa janjadi u dobi od tri mjeseca od 25 do 28 kg, a u naprednijih i do 32 kg. Janjad su dosta tražena zbog kvalitete mesa.

U pojedinim stadima provodi se planski pripust. Ovce se pripuštaju u kolovozu, odnosno rujnu, janjenje se planira za siječanj, odnosno veljaču.

Janjad ojanjena u to vrijeme dolazi na tržište u travnju odnosno svibnju, kada se odbija. Nakon toga ovce se muzu. Za vrijeme mužnje ovce se drže na pašnjacima i odvojene su od ovnova. Muzu se jednom dnevno u za to napravljenim torovima, u koje se s pašnjaka dotjeruju poslije podne.

Ovce daju oko 70 do 130 l mlijeka, koje se prerađuje u poznati travnički sir.

Nakon mužnje ponovno se istjeruju na pašnjake da bi pasle noću.

Istarska pramenka

Ta pasmina nastala je na širem području Istre, gdje se uzgaja i danas. Prema najnovijim podacima danas se uzgaja oko 1300 čistokrvnih ovaca ove pasmine.

Istarska je pramenka ovca skladno građenog tijela, jake konstitucije, s naglašenom dužinom trupa. Dužina je trupa za 6,5 % veća od visine grebena. Prednji dio trupa dobro je razvijen, s osobito izraženom dubinom. Vrat je relativno dug i srednje mišićav. Križa su obično nešto viša od grebena pa se leđna linija blago penje od grebena prema križima. Trup se nalazi na dobro razvijenim, čvrstim i jakim nogama pravilnoga stava. Glava je osrednje razvijena s izraženom konveksnom linijom nosne kosti u oba spola. Oba spola mogu biti s rogovima ili bez rogova. Tijelo je prekriveno otvorenim runom. Boju runa teško je definirati kao konstantnu. Možemo reći da je temeljna boja runa bijela s crnim, smeđim ili crnosmeđim pigmentacijama razne veličine. Međutim, u pojedinim ovaca pigmentacija je toliko izražena pa možemo reći da je temeljna boja crna odnosno smeđa. Na glavi se također nadopunjavaju crna i bijela boja. Trbuh i donji dio nogu obrasli su dlakom. Visina je grebena ovaca 76 do 80 cm, a ovnova 82 do 88 cm. Tjelesna je masa ovaca od 60 do 70 kg, a ovnova 80 do 100 kg, pa je ubrajamo u krupne pasmine ovaca (Slika 8.).

Plodnost je vrlo dobra i kreće se od 130 do 150 %. Porodna je masa janjadi od 3 do 5 kg. Janjad u dobi 1,5 do 2 mjeseca postiže masu od 15 do 20 kg.

Proizvodnja mlijeka u laktaciji kreće se od 150 do 200 l.

Finoća je vunskih vlakana od 32 do 36 mikrona. U jednom šišanju ovce daju 1,5 do 2 kg vune, a ovnovi 2,5 do 3,5 kg vune.

Slika 8. *Istarska pramenka*

7. PASMINE VISOKE PLODNOSTI

Visoko plodnim pasminama drži se pasmine koje su u proizvodnom životu prosječno u jednom janjenju dale više od dva janjeta.

Takve su romanovska, finska i kembridž pasmina. U visoko plodne pasmine možemo svrstati i istočnofrizijsku ovcu čija plodnost također prelazi 200 %.

Budući da moraju u jednoj laktaciji othraniti dva janjca i više janjadi, mliječnost im mora također biti dobra pa za njih kažemo da su i pasmine dobre mliječnosti.

Od visoko plodnih pasmina u nas se uzgaja samo romanovska ovca.

Romanovska ovca

Ta se pasmina drži najplodnijom pasminom u svijetu. Nastala je sredinom 19. stoljeća u Jaroslavskoj oblasti bivšeg Sovjetskog Saveza, a ime je dobila po okrugu Romanovo-Borisoglebskom, koji se nalazi u istoj oblasti.

Pripada u srednje krupne ovce. Prosječna visina grebena ovaca jest 62 cm, a ovnova 63 cm.

Tjelesna masa odraslih ovaca jest od 45 do 60 kg (Slika 9.), a ovnova od 70 do 80 kg (Slika 10.).

Slika 9. *Ovca romanovske pasmine s janjcima*

Slika 10. *Ovan romanovske pasmine*

Plodnost je od 220 do 230 %, a u boljim stadima od 100 ovaca dobije se od 250 do 300 janjadi. Rekord je devet janjadi u jednom janjenju.

Selekcija na plodnost dalje provodi se i dalje pa se u rasplodu ostavlja janjad čije majke daju 2,5 janjeta pri jednom janjenju u proizvodnom životu.

Mlada grla spolno sazriju u dobi od 4 do 5 mjeseci, međutim ne bi ih trebalo pripuštati prije navršenih 10 do 12 mjeseci da bi postigla fiziološku zrelost i veću masu tijela.

Bređost ovaca traje 140 do 150 dana. Porodna je masa janjadi 1,4 do 5,9 kg.

Osim za proizvodnju mesa, ova pasmina služi i za proizvodnju kvalitetnih kožica.

Romanovska ovca, tj. ovnovi koriste se u križanjima za povećanje plodnosti ostalih pasmina u mnogim zemljama širom svijeta.

IZBOR PASMINE

Izbor pasmine ovisi o više čimbenika, i to o:

1. cilju proizvodnje;
2. sustavu proizvodnje;
3. raspoloživim poljoprivrednim površinama;
4. poznavanju ovčarske proizvodnje;
5. objektima za uzgoj;
6. području na kojem se ovce uzgajaju;
7. tradiciji;
8. tržištu.

Navedeni su čimbenici međusobno povezani, odnosno zajedno utječu na izbor pasmine.

1. CILJ PROIZVODNJE

Cilj proizvodnje zapravo je temelj izbora pasmine. Cilj proizvodnje može biti proizvodnja mesa, mesa ili vune.

Ako je cilj proizvodnja mesa, proizvodnja ovčjeg mlijeka namijenjena je isključivo za ishranu janjadi. Janjad siše prosječno četiri mjeseca, tj. do prodaje. Nakon toga ovce se zasušuju. Ta proizvodnja temelji se na mesnim i kombiniranim pasminama, kao što su texel, merinolandschaf, sharoles, pramenka te njihovim križancima.

Cilj proizvodnje može biti proizvodnja ovčjeg mlijeka. Janjad siše 5 do 6 dana dok ovca luči kolostrum, a nakon toga se odvaja i hrane mliječnom zamjenicom. Za proizvodnju mlijeka uzgaja se istočnofrizijska ovca.

Proizvodnju možemo bazirati na podjednakoj važnosti i mlijeka i mesa. Janjad siše prosječno tri mjeseca, a nakon toga se odbija i prodaje. Težina janjadi u dobi od tri mjeseca kreće se od 20 do 25 kg. Za vrijeme dok siše janjad se prihranjuje kvalitetnim krmnim smjesama. Poslije odbića ovce se muzu četiri do pet mjeseci. U ovoj proizvodnji uzgajaju se kombinirane pasmine, kakve su travnička i lička pramenka.

Osnova proizvodnje može biti ovčje mlijeko, a janjad je "sporedni proizvod". Nakon što se ovce ojanje, janjad siše 4 do 6 tjedana. Nakon toga se odbija i šalje na klanje ili se tovi do veće težine. Za tu proizvodnju uzgaja se paška i sardinijska ovca.

2. SUSTAV PROIZVODNJE

Danas postoje tri osnovna sustava proizvodnje: ekstenzivni, poluintenzivni i intenzivni.

Ekstenzivni sustav podrazumijeva uzgoj ovaca malih proizvodnih mogućnosti s malim ulaganjima i niskim proizvodnim rezultatima. Provodi se u područjima i na tlima na kojima se ne mogu obavljati druge grane poljoprivredne proizvodnje. To su brdsko-planinska i aridna područja. Osim toga karakterizira ga mali broj ovaca po jedinici površine. Obično 1 ovca dolazi na 1 do 10 ha pašnjaka. Ovce veći dio godine provode na paši. Zimska ishrana bazira se isključivo na sijenu rijetko na malim količinama koncentriranih krmiva. Zbog nepovoljnih uvjeta držanja, njege i ishrane taj sustav podrazumijeva uzgoj autohtonih pasmina, pasmina koje su upravo uzgojene u takvim uvjetima. Ove pasmine odlikuju se otpornošću, skromnošću u ishrani i izdržljivošću jer moraju prijeći velike površine u potrazi za hranom.

Poluintenzivan sustav podrazumijeva držanje ovaca na paši u vrijeme vegetacije, a tokom zime ovce se hrane kvalitetnim sijenom i koncentriranim krmivima. Tokom pašnog razdoblja, u vrijeme sušnog ljeta, kad je paša oskudna, ovce se prihranjuju koncentriranim krmivima. U sistemu na 1 ha pašnjaka dolazi 5 do 8 ovaca.

Intenzivan sistem proizvodnje karakterizira specijalizacija proizvodnje. Velika su ulaganja u nabavu kvalitetnog stada, objekte, mehanizaciju, opremu i krmnu bazu. Budući da su u ovoj proizvodnji velika ulaganja to podrazumijeva postizanje visoke cijene ovčjih proizvoda da bi se pokrili nastali troškovi. Proizvodnja se zasniva na visoko produktivnim pasminama i njihovim križancima ako se radi o proizvodnji mesa, odnosno na visokoproduktivnim pasminama kada je proizvod mlijeko. Objekti moraju biti funkcionalni da bi se osigurali normalni uvjeti proizvodnje u smještaju ovaca, zdravstvenoj kontroli, ishrani. Objekti moraju biti izgrađeni od materijala koji će im osigurati što dulji vijek trajanja, a da istodobno ne budu skupi. Objekti moraju biti izgrađeni u blizini poljoprivrednih površina da bi se izbjegli prazni hodovi u pripremi i dovozu hrane. Ova proizvodnja podrazumijeva prateću mehanizaciju kojom će se osigurati spremanje kvalitetne hrane. Da bi se ta proizvodnja mogla normalno odvijati, potrebno je osigurati kvalitetnu voluminoznu i koncentriranu hranu. U razdoblju vegetacije potrebno je dovoljno kvalitetne sočne voluminozne krme, tj. pašę, a zimi su potrebne dovoljne količine kvalitetnog sijena, po mogućnosti kvalitetne i zdrave sjenaze te dovoljne količine koncentriranih krmiva.

3. POLJOPRIVREDNE POVRŠINE

Na poljoprivrednim površinama moraju se osigurati dovoljne količine kvalitetne krme. Veličina poljoprivrednih površina ovisit će o veličini stada te području na kojem se proizvodnja odvija. U nizinskom području na jedinicu površine dolazi veći broj ovaca nego u brdsko-planinskom području. U nizinskom području za 10 ovaca mora

se osigurati 1 do 1,3 ha pašnjačkih i livadnih površina te 0,5 do 0,7 ha oranica za proizvodnju koncentrirane krme.

4. POZNAVANJE OVČARSKE PROIZVODNJE

Poznavanje ovčarske proizvodnje jedan je od preduvjeta za uspješno bavljenje tom proizvodnjom. Bez obzira što je ovca jedna od najskromnijih domaćih životinja potrebno je poznavati ovčarsku proizvodnju odnosno poznavati najminimalnije zahtjeve ovaca u smještaju, hranidbi, zdravstvenoj zaštiti, odnosno preventivi.

5. OBJEKTI ZA SMJEŠTAJ OVACA

U objektima se ovcama mora osigurati smještaj koji će im omogućiti dovoljno prostora za ležanje, hranidbu, janjenje, ali isto tako objekt mora biti izgrađen tako da radnik može nesmetano obavljati poslove u njemu.

6. UTJECAJ PODRUČJA NA IZBOR PASMINE

Područje na kojem će se obavljati ovčarska proizvodnja bitno utječe na izbor pasmine. Pojedine pasmine imaju uži areal uzgoja i mogućnosti da se uzgajaju na drugim područjima vrlo su malene, odnosno takve pasmine imaju slabu mogućnost prilagodbe ili se uopće ne mogu prilagoditi uzgoju na drugim područjima. Nazivaju se autohtonim pasminama, što znači da su uzgojene i prilagođene uvjetima života upravo tamo gdje su nastale.

Paška ovca uzgojena je na otoku Pagu i mogućnosti njezina uzgoja u drugim klimatskim zonama vrlo su malene.

Ovce merinolandschafa (njemačkog merina) imaju veliku mogućnost prilagodbe, međutim ta pasmina nije pogodna za uzgoj u mediteranskom podneblju.

Istočno frizijska, visoko mliječna ovca, uzgojena je u uvjetima blage klime u istočnoj Friziji na granici Njemačke i Nizozemske. Nisu uspjeli pokušaji da se ona uzgaja na područjima izvan domovine. Ta pasmina u mediteranskom području ne bi mogla opstati.

HRVATSKI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDNU
SAVJETODAVNU SLUŽBU